



Lammastilat maiseman arvokohteiden hoitajina ja hoidon rahoitus 2023

Kalle Hellström
Lammas ja Villa ry:n kokous
4.3.2023 Pulkkila

ProAgria
Oulu


MAA- JA
KOTITALOUSNAISET
OULU


Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus



Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Perinnebiotooppien hoidon tausta

- Pellot raivattu Suomessa metsästä, ilman ihmistoimintaa palautuvat takaisin metsäksi. Luontaisesti puuttomia alueita mm. soilla, jokivarsilla, tuntureilla
- Kaskeaminen, pellonraivaus, ojitukset ja järvenlaskut lisänneet avointa maatalousmaata, erityisesti niittyjä
- Avoimia alueita Suomessa pinta-alan nähden vähän: maatalousmaata vain 8% pinta-alasta.

Perinnebiotooppien hoidolla on kiire

- Perinnebiotooppien 40 luontotyyppistä 38 on äärimmäisen uhanalaisia (CR) (2018 arvio)
- Perinnebiotooppeja nyt vain 1-2% 100 v. takaisesta määrästä
- Metsien jälkeen toiseksi tärkeimpiä uhanalaisten lajien elinympäristöjä ovat perinneympäristöt
- 23% uhanalaisista lajeista perinneympäristöjen lajeja. Syynä niittyjen umpeenkasvu.

Perinnebiotooppialaa halutaan kasvattaa



Perinnebiotooppeja on hoidossa koko Suomessa vain 35 000 ha, tavoite on nostaa hoitoala 50 000 hehtaariin, apuna mm. Helmi-elinympäristö-ohjelman rahoitus

Erilaisia maiseman monimuotoisuuskohteita ja perinnebiotooppeja



Tuore-kuiva **heinäniitty**, pitkään
niitetty perinnebiotooppi, Kiiminki



Tulvaniitty lijoella, Jurmu



Puustoiset perinnebiotoopit ovat harvapuustoisia **hakamaita** tai varjoisempia **metsälaitumia**




Ympäristösopimukseen hyväksytty myös **luonnonlaitumia**, jotka voivat syntyä entiselle pellolle

Pyhännän Tavastkengän Kurkelanjärven laidun 2013 vs. 2020

Umpeenkasvanut perinne-
biotooppi on kunnostettu
maa- ja kotitalousseuran
talkoilla ja työleireillä ja
jatkohoito nautojen
laidunnuksella

Kohde valittiin Vuoden
maisemateoksi 2016
Pohjois-Pohjanmaalla





Lampaita käytetty luonnonlaidunten
hoidossa Pohjois-Suomessa:

- Jokien tulvaniityt
- Tuoreet niityt
- Luonnonlaitumet (osa vanhoja peltoja)
- Merenrantaniityt ja meren saaret
- Metsälaitumet ja hakamaat
- Nummet ja dyynit

Ympäristösopimus 2023-2028

Tänä vuonna tulee uusittavaksi suurin osa 5-vuotisista perinnebiotooppien ja luonnonlaitumien hoitosopimuksista. Tukikausi 1.5.2023-30.4.2028. Hakuaika 15.6.2023 mennessä.

Sopimuksen nimi: *Maatalousluonnon ja maiseman hoitosopimus*

Sopimukseen hyväksytään arvokkaiksi perinnebiotoopeiksi vuoden 2016 jälkeen luokiteltuja kohteita tai ELY:jen vastaavan arvoisiksi luokittelemia alueita. Myös maatalouskokonaisuudessa sijaitsevia maiseman kannalta arvokkaita luonnonlaitumia voidaan hyväksyä sopimukseen. Niitto voi olla hoitomuotona vain perinnebiotoopeilla.

Ympäristösopimusta haetaan tästä vuodesta lähtien Ruokaviraston VIPU-palvelussa. Tunnukset palveluun saa oman kunnan maaseututoimistosta.



Ympäristösopimuksen hakemuksen liitteeksi tarvitaan hoitosuunnitelma. Siinä tulee esittää nämä asiat:

- 1) Arvio hankkeen vaikutuksista ympäristöön tai maisemaan sekä hoidon tavoitteet.
- 2) Suunnitellun hankkeen yleiskuvaus ja tavoitteet, jonka perusteella voidaan arvioida alueen luonto- ja maisema-arvoja
- 3) Suunnitelma-alueen kartta uusien lohkojen osalta, voi olla lohkokartta.
- 4) Hoitosuunnitelma, jossa kuvataan yksilöidyt perustamis-, hoito- ja muut toimenpiteet lohko kohtaisesti ja toteutusaikataulu vuosittain. Myös selostus, miten toimenpiteet edistävät asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Ympäristösopimuksen korvaustasot

Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoidon ympäristösopimuksen korvaus on valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaaksi luokitelluilla perinnebiotoopeilla 610 €/ha vuodessa, muilla sopimusalueilla 460 €/ha vuodessa.

Hoitosuunnitelmaan voi sisältyä kerran sopimuskauden aikana toteutettavaa alueen aitaamista ja peruskunnostusraivausta. Korvaus on raivauksen osalta 450 €/ha, aitaamisessa 1500 €/ha.



Petoaita voidaan tarvittaessa lisätä hoitosuunnitelmaan sopimuskauden aikana, jos ELY-keskus hyväksyy hoitosuunnitelman muutoksen. Petoaidan korvaus on 2400 €/ha.



Esimerkki hoitosuunnitelman kartasta, lohkokartta VIPU:sta

VIPU-kartat ovat viljelijän kannalta tärkeitä, koska niiden perusteella maksetaan hoitotuki ja tukia myös valvotaan pinta-alaperusteisesti.

Hoitosuunnitelman kartat hyvä tehdä VIPU-pohjalle, johon voi merkitä aidan paikat, eläinten tuontireitin, raivaus-alueet jne.

Vuodesta 2023 alkaen viljelijöillä ja maatilatunnuksen omaavilla yhdistyksillä on mahdollisuus käyttää ympäristösopimuksen hoitosuunnitelman laatimiseen valtion Neuvo-rahoitusta.

Neuvo-rahaa on käytössä ohjelmakauden 2023-2027 aikana tilaa kohti 10 000 euroa.

Neuvo-neuvontaa voivat tehdä Ruokaviraston hyväksymät asiantuntijat.

Neuvo-korvaus asiantuntijalle on 75€/tunti. Viljelijä maksaa Neuvo-palvelusta arvonlisäveron osuuden 24%. Lisäksi ProAgria Oulun Neuvo-palvelussa on lisäksi asiakkaalle pieni omavastuuosuus, 20€/h valtiontuen päälle.



Neuvo-rahoitusta voi käyttää uusien sopimuskohteiden neuvontakäyntiin maastossa/tilalla, ympäristösopimuksen hoitosuunnitelman laadintaan ja hoidon arviointikäynteihin.

Neuvoja huolehtii Neuvo-rahamen varaan Ruokaviraston Hyrrä-palvelussa (ennakko-ilmoitus). Neuvoja/organisaationsa hakee Neuvontakorvauksen maksua ELY-keskuksesta.

Viljelijän kanssa pidettävää neuvontakäyntiä/ tapaamista kohti voi käyttää tietyn määrän tunteja valmisteluun ja jälkitöihin, kuten hoitosuunnitelman laatiminen. Maksimimäärä valmistelu/jälkitöitä on 7 tuntia ja se kertyy 4 tunnin neuvontapalvelusta viljelijälle. Maksimilaskutus neuvontakertaa kohti on 1500€ (eli 20 tuntia).



Kylien maisemahelmet-hanke

1.4.2022-31.10.2024

Hallinnoija: ProAgria Oulu/
Oulun Maa- ja kotitalousnaiset
Rahoitus: EU:n Maaseuturahasto

Kuva: Kalervo Lassila

Mukana olevat kylät:

Petäjaskoski, Oulainen
Markkuu, Tyrnävä
Tavastkenkä, Pyhäntä
Linattijärvi, Pudasjärvi
Rautio, Kalajoki

Hankkeessa laaditaan kyläkohtaisia maisemanhoitosuunnitelmia yhdessä kyläläisten kanssa, koulutetaan maisemanhoitoyrittäjiä, lisätään maisemanhoidon toimijoiden verkostoitumista ja edistetään perinnebiotooppien hoitoa.



Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

ProAgria Oulussa/ Oulun Maa- ja kotitalousnaisissa ympäristö- ja maisemahankkeita, perinnebiotooppien suunnittelua ja Neuvo- palvelua tekevät:



Kalle Hellström p. 043 825 5253,
kalle.hellstrom@maajakotitalousnaiset.fi



Maarit Satomaa p. 040 566 7924,
maarit.satomaa@maajakotitalousnaiset.fi



Taru Koskinen p. 041 731 0368,
taru.koskinen@maajakotitalousnaiset.fi

ProAgria
Oulu


MAA- JA
KOTITALOUSNAISET
OULU